

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies over 3 ontwerp-KB's inzake verwarming

- gevraagd door de minister van leefmilieu, mijnheer Bruno Tobback, in een brief ontvangen op 22 januari 2006
- voorbereid door de werkgroep *productnormen*
- goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 28 februari 2007 (zie bijlage 1)¹
- de oorspronkelijke taal van dit advies is het Nederlands

1. Situering adviesvraag

- [1] Het advies over drie ontwerp-KB's werd gevraagd binnen een termijn van 6 weken, zijnde tegen 5 maart 2007.

2. Situering beleid inzake uitstoot schadelijke stoffen

Europese en internationale beleidscontext

- [2] De drie ontwerp-KB's beogen een bijdrage te leveren aan de realisatie van een aantal internationale verbintenissen ter reductie van de uitstoot van stoffen in de lucht die het milieu aantasten². De Europese richtlijn over de luchtkwaliteit (de *National Emissions Ceiling* of NEC-richtlijn³) legt België een vermindering op van 47% in 2010 tegenover 1990 voor stikstofoxiden (NO_x). Deze richtlijn wordt momenteel herzien. De ontwerp-KB's beperken de uitstoot van deze stoffen voor verwarmingsketels en branders en verwarmingstoestellen voor vaste brandstoffen.
- [3] Het Kyoto-Protocol legt een vermindering op van gasen die een broeikaseffect teweegbrengen. België heeft zich ertoe verbonden om zijn uitstoot te verminderen met 7,5 % in 2008 ten opzichte van 1990. Het ontwerp-KB over de normering van radiatoren verhoogt het rendement ervan zodat dit bijdraagt aan een verminderde CO₂-uitstoot.

¹ 3 van de 32 aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden (zie bijlage 1) hebben zich onthouden: A. Deplae, P. Vanden Abeele (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), L. Helsen (vertegenwoordigster van de wetenschappelijke milieus).

² Stikstofoxiden (NO_x) - een verzamelnaam voor stikstofmonoxide (NO) en stikstofdioxide (NO₂) - zorgt voor zure regen, smog en fotochemische luchtverontreiniging (troposferisch ozon). Koolstofmonoxide (CO) is eveneens een ozonvoorbereidende stof. Ozon is schadelijk voor mensen, planten en materialen. Ozon kan leiden tot ademhalingsproblemen, veroorzaakt verminderde opbrengst en stressbestendigheid van gewassen en degradeert sommige materialen en kunstwerken.

Roet bestaat uit deeltjes die ontstaan na onvolledige verbranding van koolstofhoudende brandstoffen. Het bestaat voornamelijk uit zeer fijn verdeelde koolstof en vaak ook kankerverwekkende polycyclische aromatische koolwaterstoffen. Ze tasten ook de luchtwegen aan, door hun geringe dimensie kunnen ze probleemloos tot diep in de menselijke luchtwegen doordringen. Roetdeeltjes zijn door hun vermogen tot lichtabsorptie en -verstrooiing en door hun invloed op wolken en mistvorming ook belangrijk in het kader van globale klimaatveranderingen.

³ Richtlijn 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen.

- [4] De kaderrichtlijn inzake het ecologisch ontwerp van energieverbruikende producten⁴ heeft als doel verdere uitvoeringsmaatregelen uit te werken voor de lidstaten zodat energieverbruikende producten in Europa energie-efficiënter en milieuvriendelijker worden. De toestellen die door de ontwerp-KB's worden behandeld, vallen onder de definitie van "energieverbruikende" toestellen uit de kaderrichtlijn. Deze apparaten kunnen bijgevolg het onderwerp uitmaken van een toekomstige maatregel ter uitvoering van de richtlijn. Uitvoeringsmaatregelen zouden uitstootnormen kunnen regelen, energie-efficiëntienormen, etikettering e.d. indien hierover een Europees akkoord zou worden bekomen. De Commissie zal starten met de ontwikkeling van uitvoeringsmaatregelen vanaf midden 2007 en zal zich hiervoor baseren op de voorbereidende studies inzake verwarmingsketels en inzake verwarmingsapparaten voor vaste brandstoffen. De ontwerpen van uitvoeringsmaatregel zijn te verwachten tegen maart 2008.

Belgische beleidscontext

- [5] Het federale gedeelte van het plan ter bestrijding van ozon en verzuring stelt de structurele federale maatregelen voor die in de periode 2004-2007 moeten worden getroffen om verzuring en troposferisch ozon tegen te gaan. Het plan is gebaseerd op de ontwikkelingen op internationaal en Europees vlak om de ozonproblematiek aan te pakken (Protocol van Göteborg, Richtlijn 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen, Richtlijn 2002/3/EG betreffende ozon in de lucht).
- [6] De federale overheid heeft contacten opgebouwd met de sector van de fabrikanten en de importeurs van verwarmingstoestellen om informatie uit te wisselen. De overheid tracht met het toezicht op de markt bij te dragen tot een betere kwaliteit van de producten op de markt.

3. Voorstelling van de ontwerp-KB's die ter advies voorliggen

3.1. het ontwerp-KB tot wijziging van het KB van 8 januari 2004 tot regeling van stikstofdioxiden (NO_x) en koolmonoxide (CO) emissieniveaus voor de olie- en gasgestookte centrale verwarmingsketels en branders, met een nominaal thermisch vermogen gelijk aan of lager dan 400 kW.

- [7] De toelichtende nota bij dit KB specificeert dat "het algemene probleem van de stofdeeltjes in de lucht de politiek ertoe aangezet om nieuwe maatregelen te treffen. Dat verklaart waarom het KB zich uitbreidt tot de roetuitstoot van stookolieketels." Om te vermijden dat er marktverschillen ontstaan tussen de soorten verwarmingstoestellen, is het definitieveld verruimd. "Tot slot en rekening houdende met het gewicht van huisverwarming en tertiaire verwarming in de uitstoot van broeikasgassen, is er nog een belangrijk hoofdstuk over rendement en informatie als aanvulling op het ontwerp van besluit."
- [8] Het KB van 8 januari 2004⁵ bepaalt de toegelaten NO_x- en CO-emissieniveaus voor de op de markt gebrachte olie- en gasgestookte centrale verwarmingsketels en branders met een nominaal thermisch vermogen ≤ 400 kW.
- [9] Het ontwerp-KB dat ter advies voorligt, stelt volgende aanvullingen en aanpassingen voor aan dit KB:
- warmeluchtgeneratoren⁶ worden onder het toepassingsgebied gebracht;

⁴ Richtlijn 2005/32/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 juli 2005 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van eisen inzake ecologisch ontwerp voor energieverbruikende producten en tot wijziging van Richtlijn 92/42/EEG van de Raad en de Richtlijnen 96/57/EG en 2000/55/EG van het Europees Parlement en de Raad.

⁵ De raad heeft over de ontwerpversie van dit KB advies uitgebracht op 15 oktober 2002 (www.frdo.be).

⁶ Het geheel bestaande uit een warmtelichaam en brander samengebouwd om uitsluitend samen te functioneren en dat de door verbranding vrijgekomen warmte doorstuurt naar de lucht.

- de emissieniveaus voor NOx en CO worden verstrengd in twee fases (2007 en 2009);
- er worden emissieniveaus bepaald voor roet voor oliegestookte toestellen in twee fases (2007 en 2009);
- een energie-efficiëntie- en milieulabel wordt van toepassing (met vermelding van het niveau van rendement, van uitstoot van stikstofoxiden en koolmonoxide, en voor de oliegestookte toestellen de roetindicator);
- er worden specificaties gegeven voor draagbaar elektrisch materieel bestemd voor het meten van de rookgasparameters van verwarmingstoestellen. Het opschrift van het besluit wordt hieraan aangepast.
- het College van experts, dat de minister advies kon verlenen over ondermeer de maatregelen die hij kon opleggen inzake markttoezicht, wordt afgeschaft;
- de bepaling inzake de mogelijkheid voor de minister om ervoor te zorgen dat niet-markt conforme toestellen in overeenstemming worden gebracht met de vereisten, wordt afgeschaft.

[10] Volgende aangelegenheden blijven behouden:

- de procedure voor overeenstemmingsbeoordeling (art. 7 KB 8/1/2004);
- de verklaring van overeenstemming met de NOx en CO-emissieniveaus (art. 8 en 9 KB 8/1/2004),
- de erkenning van de instanties belast met de procedure voor overeenstemmingbeoordeling (art. 10 KB 8/1/2004);
- het nazicht van de toestellen in erkende laboratoria in het kader van het markttoezicht (art. 11, §2 en 3).

[11] Het besluit treedt in werking de dag waar op het in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt.

[12] De verwarmingstoestellen die conform zijn, zullen worden opgenomen in een databank op het internet. De bedoeling is dat de overheid over een praktisch instrument beschikt van informatie over alle toestellen op de Belgische markt. De producenten of importeurs zouden de informatie zelf kunnen inbrengen. Deze verplichting is niet opgenomen in het voorliggende ontwerp-KB⁷.

3.2. Ontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de minimale eisen van rendement en emissieniveaus van verontreinigende stoffen voor verwarmingsapparaten voor vaste brandstoffen.

[13] De toelichtende nota bij dit ontwerp-KB verduidelijkt dat het beleid overgegaan is tot het voorstellen van productmaatregelen voor deze soort verwarmingsapparaten gezien de opkomst van de houtfilière als hernieuwbare energie voor huisverwarming. Soortgelijke maatregelen als voor de verwarming op gas en stookolie zouden concurrentievervalsing moeten voorkomen.

[14] Het ontwerp-KB bepaalt de voorwaarden voor het op de markt brengen van de verwarmings-toestellen die met aanbevolen vaste brandstof worden gevoed. Met een verwarmingstoestel wordt bedoeld een voorzetkachel, een inzetkachel, een ketel-kachel, een pelletstoestel of een ketel.

[15] Aanbevolen vaste brandstof wordt gedefinieerd als brandstof van commerciële kwaliteit die in de werkingsinstructies van het toestel wordt aangehaald en die het mogelijk maakt om de prestaties te bereiken die bij de proeven worden aangekondigd, die overeenkomstig de normen NBN EN 14961, NBN EN 14785, NBN EN 13240, NBN EN 13229, NBN EN 12809 en NBN EN 303-5 worden uitgevoerd (art. 2, 2°). Af te raden vaste brandstof wordt gedefinieerd als brandstof die niet voorzien is door de fabrikant of zijn in de Europese Gemeenschap gevestigde gemachtigde of door de bevoegde dienst en die door zijn gebruik de goede werking van het

⁷ Het feit dat er een databestand wordt gepland, werd meegedeeld door de vertegenwoordiger van de minister, mijnheer Degallier.

toestel kan schaden en gevaarlijke verontreinigende stoffen voor de gezondheid en het milieu kan uitstoten in de atmosfeer (art. 2, 3°).

- [16] Het ontwerp-KB verbiedt het op de markt brengen van een verwarmingstoestel dat:
- niet beantwoordt aan specifieke rendementsniveaus en emissiewaarden van koolmonoxide (CO) en deeltjes (opgenomen in bijlage 1 van het besluit),
 - niet voorzien is van een verklaring van overeenstemming (bepaald in art. 6 van het besluit)
 - niet voorzien is van een energie-efficiëntie- en milieulabel (geregeld door art. 7, 8 en bijlage 2 van het besluit).
- [17] Het ontwerp-KB legt op dat voor de verwarmingstoestellen de vaste brandstoffen moeten worden gebruikt die beantwoorden aan de normen opgenomen in de definitie van aanbevolen vaste brandstof (art. 2, 2°).
- [18] Het energie-efficiëntie- en milieulabel is verplicht voor alle toestellen vanaf fase 2 die start op 1 januari 2009. In het geval waarin een toestel vervroegd aan de voorwaarden voor het in de handel brengen van de fasen 2 of 3 voldoet, bevestigt de fabrikant of zijn in de Europese Gemeenschap gevestigde gemachtigde het label op het toestel.
- [19] Naast de naam van de fabrikant, het merk, het type of model en het vermogen, bevat het label informatie over het niveau van het rendement (overeenkomstig de normen van art. 2, 2°), de uitstoot van koolmonoxide (overeenkomstig diezelfde normen), de uitstoot van deeltjes (gemeten volgens een specifieke norm), de milieu-informatie betreffende de aanbevolen vaste brandstoffen en betreffende de af te raden vaste brandstoffen. Het model van label is opgenomen in bijlage II.
- [20] Het markttoezicht wordt georganiseerd via geaccrediteerde laboratoria. Zij voeren de beproevingsmethoden en metingen uit voor de keuring van de conformiteit van de toestellen door de bevoegde dienst.
- [21] De bevoegde dienst publiceert regelmatig de lijst van producten die onder dit besluit vallen, en de lijst van aanbevolen brandstoffen.
- [22] Het besluit treedt in werking de dag waar op het in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt.

3.3. Ontwerp van koninklijk besluit tot regeling van het op de markt brengen van radiatoren en convectoren

- [23] De toelichtende nota motiveert het ontwerp-KB als volgt. "Het ontwerp van koninklijk besluit heeft betrekking op de verplichting om de norm EN 442 toe te passen bij de afstelling van centraleverwarmingsradiatoren. De temperatuur van het ingaande warme water is vastgelegd op 70°C in plaats van 90°C, de temperatuur van het uitgaande water van de radiator is vastgelegd op 50°C in plaats van 70°C. Hieruit volgt, voor een zelfde warmtevermogen, dat een radiator die volgens de norm EN 442 is afgesteld, een groter uitwisselingsoppervlak zal hebben dan een radiator die gebouwd is volgens de huidige norm. De vergroting van het uitwisselingsoppervlak verhoogt het rendement van de radiator vooral bij de installatie van verwarmingssystemen met lage temperatuur. Het is dus een ideale inrichting voor verwarmingsketels met condensatie en lage temperatuur."

4. Algemene appreciatie van de drie ontwerp-KB's

- [24] De raad verwelkomt het initiatief van de federale overheid om de uitstoot van verontreinigende stoffen zoals stikstofoxides, koolmonoxide en roet terug te dringen en om de meer energie-efficiënte apparaten te stimuleren. De raad is zich bewust van het feit dat Belgische ondernemingen inspanningen leveren om energie- en milieuvriendelijke producten op de markt te brengen. Het is dan ook belangrijk dat deze bedrijven in staat gesteld worden om zich aan te passen aan nieuwe eisen. De raad vraagt dat er een overgangstermijn wordt voorzien voor de

inwerkingtreding van de ontwerpKB's. Dit moet verhinderen dat de installateurs de apparaten die zij in hun voorraad hebben, niet meer kunnen verkopen.

- [25] De raad stemt in met een verstrenging van de uitstootniveaus van de voormelde verontreinigende stoffen voor de verwarmingstoestellen waarop de ontwerp-KB's betrekking hebben, mits enkele aanpassingen. De raad onderschrijft eveneens de wens om de gegevens over de uitstoot en het rendement van de verwarmingstoestellen aan de consument mee te delen.
- [26] De verwarmingstoestellen maken deel uit van een verwarmingsinstallatie die instaat voor de verwarming van een gebouw. De raad meent dat een geïntegreerde aanpak die rekening houdt met de karakteristieken van het gebouw (oriëntatie, isolatie, ventilatie e.d.) en het correct dimensioneren van de installaties (ketel, brander, radiator, regelapparatuur e.d.) aangewezen is om het energieverbruik en de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken. De raad meent bijgevolg dat de coherentie van de beleidsmaatregelen en samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus ook belangrijk is om een doelmatig beleid op het vlak van efficiënte verwarmingsinstallaties te kunnen realiseren.
- [27] Energie- en milieuvriendelijke toestellen zijn meestal duur. De raad vraagt dat de overheid⁸ verder inspanningen levert om tegemoetkomingen te voorzien voor de burgers zodat ook lagere-inkomensgroepen deze apparaten kunnen verwerven.
- [28] De raad meent dat voor het uitwerken van de databank (zie [12]) het aangewezen is om de betrokken partijen hierover te consulteren.
- [29] De raad betreurt het dat zijn advies wordt ingewonnen in dezelfde periode als de notificatieprocedure voor de Europese Commissie, die loopt van 8 februari tot 9 mei 2007.

5. Aanbevelingen van de raad inzake het ontwerp-KB over de olie- en gasgestookte centrale verwarmingsketels en branders

5.1. Toepassingsgebied

- [30] De raad wijst erop dat de definitie van verwarmingstoestellen niet helemaal correct is; een brander op zich kan niet gebruikt worden als verwarmingstoestel.
- [31] De raad is van oordeel dat het overbodig is om de specificaties van de meettoestellen voor de rookgasparameters van verwarmingstoestellen in voorliggende ontwerp-KB te regelen. Deze specificaties worden geregeld in de EN-normen voor de verschillende verwarmingsketels en deze EN-normen worden reeds opgelegd in België door het KB van 18 maart 1997 betreffende de rendementseisen voor nieuwe olie- en gasgestookte centrale-verwarmingsketels.

5.2. Emissieniveaus

- [32] De raad kan zich akkoord verklaren met de meeste niveaus van emissies voor NO_x, CO en roet uit bijlage II. Toch zijn enige aanpassingen gewenst.
- [33] De raad stelt voor om bij de toestellen met gasvormige brandstof de categorie "warmeluchtgeneratoren uitgerust met een automatische brander met aangeblazen lucht" op te splitsen naar vermogen: toestellen < 70 kW, en toestellen met een vermogen tussen 70 en 400 kW. De raad stelt dezelfde emissiewaarden voor die overeenkomen met deze voor de ventilatiebranders, waar het onderscheid naar vermogen reeds was ingebouwd.

⁸ De federale overheid voorziet in het Wetboek Inkomstenbelastingen WIB 92, artikel 145.24 in-belastingaftrek voor energiebesparende maatregelen. Die bedroeg van 2001-2006 265 € en geïndexeerd vanaf 2007 €2560.

[34] De raad stelt volgende aanpassingen voor:

	Vanaf 1 juli 2007		Vanaf 1 januari 2009	
	mg/kWh NOx	mg/kWh CO	mg/kWh NOx	mg/kWh CO
3. Ventilatorbrander	Gemeten overeenkomstig de norm NBN EN 676			
Vermogen \leq 70 kW	< 100	< 110	<70	< 110
70 kW > vermogen \leq 400 kW	< 120	< 110	< 100	< 110
4. Warmeluchtgenerator	Gemeten overeenkomstig de norm NBN EN 621, NBN EN 1020 of NBN EN 1319			
Uitgerust met een automatische brander met aangeblazen lucht \leq 70 kW	< 100	< 110	< 70	< 110
Uitgerust met een automatische brander met aangeblazen lucht 70 kW > puissance \leq 400 kW	< 120	< 110	< 100	< 110

De redenen hiervoor zijn in de volgende paragrafen beschreven.

- [35] Voor de toestellen met vloeibare brandstof namelijk voor de ketels, warmeluchtgeneratoren en branders met aangeblazen lucht met een, vermogen kleiner dan 70 kW wordt voorgesteld om de waarde van de NOx-emissie voor 2007 en 2009 te behouden op 120 mg/kWh NOx. De reden hiervoor is het feit dat de uitstoot wordt berekend in functie van de referentiehoeveelheid stikstof in de vloeibare brandstof. De referentiehoeveelheid bedraagt 140 mg/kg. Dit betekent dat reeds voor het starten van de verbranding in de ketel/brander er reeds rekening gehouden moet worden met een uitstoot van ongeveer 30 mg/kWh NOx. Dit betekent dat 25 % van de uitstoot te wijten is aan de berekeningsmethode en dat deze niet toegeschreven kan worden aan de toestellen.
- [36] Daarnaast meten voor verwarmingstoestellen de testmethoden enkel de uitstoot bij vollast (100 % van het nominaal vermogen). In werkelijkheid functioneren verwarmingstoestellen bij bestaande woningen meestal bij een deellast van ongeveer 30 % . Voor goed geïsoleerde gebouwen is deze deellast nog lager en bedraagt 10 à 20 %. De voorgestelde waarden, die gelijktijdige van toepassing zijn voor de uitstoot van NOx en CO, zijn reeds zeer streng. In naburige landen geldt meestal één voorwaarde, namelijk voor NOx . De uitstoot van NOx en CO zijn met elkaar verbonden. Men kan lage NOx waarden realiseren maar dan piekt de uitstoot van CO en omgekeerd.
- [37] De huidige testmethoden voor de branders houden rekening met de ongunstigste waarde van de uitstoot gemeten over het ganse bereik van de brander. De Europese norm voor de testmethode wordt momenteel herzien en verschijnt weldra.
- [38] De waarden voor de uitstoot in het KB van 8 januari 2004 waren reeds streng en hadden tot gevolg dat een groot aantal branders van de Belgische markt verdwenen. Branders worden hoofdzakelijk door Europese fabrikanten geproduceerd en zij leverden grote inspanningen om zich voor de kleine Belgische markt aan te passen. De benodigde ontwikkelingstijden voor branders zijn lang en bijgevolg worden deze producten dan ook niet jaarlijks herwerkt.
- [39] Er moet bovendien rekening worden gehouden met het feit dat de installateurs voorlopig onvoldoende uitgerust en vertrouwd zijn met de techniek van de gazéficatie, zodat de markt genoodzaakt is beroep te doen op branders volgens bestaande technologieën.

- [40] Voor de branders bestemd voor verwarmingstoestellen met een vermogen beneden de 70 kW, en die beroep doen op de technologie van de gazéficatie, kan men met de op de markt zijnde toestellen reeds betere waarden behalen. De raad stelt strengere emissienormen voor, met name voor 2007 110 mg/kWh NOx en voor 2009 100 mg/kWh NOx. De technologie van de gazéficatie is beschikbaar op de markt en kan reeds door de installateurs die hiermee vertrouwd zijn, toegepast worden.
- [41] De raad wijst op het belang van artikel 4 § 3 uit het ontwerp-KB⁹ voor de vervangingsmarkt. Dit is van belang om de vervanging van bestaande verwarmingstoestellen door nieuwe en performante toestellen toe te laten zonder dat de burger te verplichten tot de veelal dure renovatie van schoorsteenkanalen.

5.3 .Energie-efficiëntie- en milieu-etikettering

- [42] De raad meent dat de consument ingelicht dient te worden over de energie-efficiëntie en de emissieniveaus van deze verwarmingsketels. De raad wijst erop dat in het kader van de studie over verwarmingsketels - die wordt voorbereid ter voorbereiding van Europese uitvoeringsmaatregelen van de kaderrichtlijn ecologisch ontwerp voor energieverbruikende producten - ook voorstellen worden gedaan over de energie-efficiëntie- en milieu-etikettering.
- [43] Om te vermijden dat België op korte termijn een etiket oplegt en dit binnen een paar jaar moet aanpassen vanwege de Europese reglementering, verkiest de raad dat de informatie voorlopig alleen wordt meegedeeld in het verkooppunt, naar het model van de informatie inzake CO₂-uitstoot van de voertuigen.
- [44] Daardoor zou ook de impact van de etikettering bij de productie en de verpakking van de toestellen worden vermeden.
- [45] De raad vraagt dat België een voortrekkersrol speelt in de Europese onderhandelingen over deze etikettering en pleit voor een etikettering die op Europees niveau op de producten en/of verpakkingen en instructies zelf zou moeten worden aangebracht, naar het model van etikettering van huishoudtoestellen. De raad meent eveneens dat het aangewezen is dat de betrokkenen, in het bijzonder de organisaties die lid zijn van de raad, worden geconsulteerd in deze aangelegenheid.
- [46] De raad stelt vast dat het voorgestelde etiket gebreken vertoont zodat het onvoldoende toereikend is. De raad vraagt dat met volgende opmerkingen rekening wordt gehouden:
- a. De voorstellingswijze zou moeten worden aangepast, namelijk een pijl in plaats van een balk, zoals wordt gebruikt voor andere productcategorieën, vb. lampen, koelkasten, auto's,.... Bovendien gebruikt het ontwerp-KB voor de toestellen op vaste brandstoffen een andere voorstellingswijze. Dit kan leiden tot verwarring bij de consument.
 - b. De categorieën A tot G zouden de percentages van rendement correct moeten weergeven: momenteel ontbreekt er telkens 1 % tussen de categorieën. Bijv. A van 97% tot 100%, B van 94 tot 97% in plaats van tot 96%, C van 91 tot 94% in plaats van tot 93%, enz.
 - c. Voor het rendement kan de keuze worden gemaakt tussen het nominale of partiele rendement. Het eerste betekent dat het apparaat non-stop functioneert, terwijl de tweede rekening houdt met een reële gebruikssituatie ((30%, of 10 tot 20% voor goed geïsoleerde woningen). Het voorgestelde etiket geeft niet aan om welk rendement het gaat. De raad meent dat het correcter is zich te baseren op een partieel rendement omdat dit bij de realiteit aansluit.

⁹ "Art.4 § 3. In het geval waarin de technische aansluitingsnormen de vervanging van een verwarmingstoestel, aangedreven door gas op een bestaande schoorsteen door een toestel uitgerust met een ventilatorbrander, verbieden, worden de maximale emissiewaarden aan NOx en CO van de ketels en branders vastgesteld op respectievelijk 150 mg/kWh en 110 mg/kWh."

- d. Verdere uitklaring omtrent het gebruik van hogere en lagere calorische waarden is nodig. Bij gebrek aan informatie is het niet mogelijk de voorgestelde indeling van de rendementen, in categorieën te beoordelen. De discussie omtrent hogere en lagere calorische waarden heeft ook plaats in het kader van richtlijn 2005/32/EEG.
- e. Op dit moment is de markt enkel vertrouwd met het concept van de lagere calorische waarde. De stap naar hogere calorische waarde zal dan ook om begeleiding vragen.
- f. Sommige leden¹⁰ menen dat indien één etiket zou worden gebruikt, de consument moeilijk een vergelijking kan maken tussen producten omdat verwezen wordt naar verschillende normen. Een opsplitsing in functie van de brandstof en type toestel lijkt voor deze leden aangewezen. Dit laat de consument toe om vergelijkbare toestellen te beoordelen. Voor koelkasten hanteert het Europese etiket ook deze aanpak. Het KB hoort dan de verschillende etiketten te bevatten.
- g. De registratie-eisen leiden tot bijkomende administratieve lasten voor fabrikanten en invoerders. Een aanpak waarbij de documenten op aanvraag beschikbaar worden gesteld lijkt voldoende. Een deel van de gevraagde informatie bevindt zich conform aan Europese richtlijnen reeds op de kenplaat van de toestellen (identificatienummer, ...).

6. Aanbevelingen van de raad inzake het ontwerp-KB over verwarmingsapparaten voor vaste brandstoffen

6.1. Toepassingsgebied

- [47] De raad vraagt zich af of ook steenkool wordt gevalueerd door het ontwerp-KB. Indien dit de bedoeling is, vraagt de raad zich af wat de impact zal zijn op de markt van de verwarmingsapparaten die op steenkool functioneren. Voor deze toestellen kan er namelijk niet worden geëvalueerd of de emissieniveaus te bereiken zijn, aangezien voorlopig geen meetresultaten met kolen bij individuele toestellen volgens de vermelde normen beschikbaar zijn.
- [48] De raad meent dat de testmethodes voor steenkool voor de verschillende normen zouden moeten worden uitgetest en geëvalueerd.
- [49] De raad meent dat het eveneens aangewezen is normen uit te werken voor alle vaste brandstoffen, o.a. pellets, aangezien de kwaliteit op de markt momenteel heel verscheiden is.

6.2. Emissieniveaus

- [50] De raad kan instemmen met de voorgestelde emissiewaarden voor fase 1, 2007 en fase 2, 2009. Voor fase 3 in 2010 wordt voorgesteld om de emissies van deeltjes te beperken tot 100 mg/Nm³. Er zijn geen studies beschikbaar die aantonen dat dergelijke waarden realiseerbaar zouden zijn. Bij gebrek aan beschikbare informatie lijkt het aangewezen de fase 3 voor 2010 te conditioneren aan de te onderzoeken haalbaarheid.

¹⁰ I. Chaput, A. Nachtergaele, M.-L. Semaille, G. Vancronenburg (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), F. Schoonacker, H. De Buck (vertegenwoordigers van de energieproducenten), R. Ceulemans (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

Onthouden zich: T. Rombouts, A. Panneels, J.-Y. Saliez (voor- en ondervoorzitters); R. de Schaetzen, J. Gilissen, J. Miller, W. Trio, J. Turf (vertegenwoordigers van de milieu-organisaties); A. Heyerick, B. Gloire, B. Vanden Berghe, O. Zé (vertegenwoordigers van ontwikkelingsorganisaties); Catherine Rousseau, Christian Rousseau (vertegenwoordiger van de consumentenorganisaties); J. Decrop, F. Maes, C. Rolin, D. Van Daele, (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), M. Carnol, L. Helsen, D. Lesage, J.-P. van Ypersele, E. Zaccai (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke wereld).

6.3 Energie-efficiëntie- en milieu-etikettering

- [51] De raad verwijst naar voormelde argumentatie (zie par. [31]) en pleit voor het verplicht ter beschikking stellen van de informatie op de verkooppunten.
- [52] De raad herhaalt enkele van zijn opmerkingen betreffende het voorgestelde etiket, namelijk de punten a, b, c en f. Bovendien vraagt de raad zich af wat het nut is om een rendement op te geven voor open vuur.

7. Aanbevelingen van de raad inzake het ontwerp-KB over radiatoren en convectoren

- [53] De raad vraagt zich af of dit KB nodig is. EN 442¹¹ is immers een geharmoniseerde norm in het kader van de bouwproductenrichtlijn 89/106/EEG. Enkel toestellen die voldoen aan EN 442 EN voorzien van de CE-markering mogen in Europa op de markt gebracht worden. België heeft de richtlijn omgezet bij KB van 19 augustus 1998 betreffende de voor de bouw bestemde producten. Het ontwerp KB lijkt dus overbodig.

8. Tekstuele opmerkingen

- [54] De raad meent dat de tekst in beide talen op punt moeten worden gezet. De raad vraagt zich af of het niet aangewezen is de term "label" in beide talen te vervangen door "etiket", die de gebruikte term is in de Europese reglementering¹² over etikettering van het energieverbruik van toestellen.
- [55] De vertaling naar het Nederlands zou nagelezen moeten worden, bijvoorbeeld
- "afvoerkanalen voor rook" in plaats van "schoorstenen",
 - "corps de chauffe" = "warmtelichaam" in plaats van "warmelichaam"

¹¹ EN 442 bestaat uit 3 delen waarvan het eerste deel ook als geharmoniseerde norm werd gepubliceerd in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. De verwijzingen voor EN 442-1:1995 bevinden zich in C 139 (2005 06 08) en C 319 (2005 12 14). Voor EN 442-1:1995/A1:2003 bevinden de verwijzing zich in C 263 (2004 10 26), C 139 (2005 06 08) en C 319 (2005 12 14).

EN 442-1 Radiators and convectors - Part 1: Technical specifications and requirements.

EN 442-2 Radiators and convectors - Part 2: Test methods and rating

EN 442-1 Radiators and convectors - Part 3: Evaluation of conformity.

¹² bijvoorbeeld Richtlijn 94/2/EG van de Commissie van 21 januari 1994 houdende uitvoeringsbepalingen van Richtlijn 92/75/EEG van de Raad wat de etikettering van het energieverbruik van huishoudelijke elektrische koelkasten, diepvriezers en combinaties daarvan betreft.

Bijlage 1 Goedkeuring op 28 februari 2007 door de stemgerechtigde leden van de algemene vergadering

- 3 van de 4 voor- en ondervoorzitters:
T. Rombouts, A. Panneels, J-Y Saliez,
- 5 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming:
R. de Schaetzen (Natagora), J. Gilissen (IEB), J. Miller (IEW), W. Trio (Greenpeace Belgium), J. Turf (BBL),
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelings-samenwerking:
A. Heyerick (VODO), B. Gloire (Oxfam-Solidarité), B. Vanden Berghe (11.11.11), O. Zé (CNCD),
- de 2 vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen:
Catherine Rousseau (CRIOC), Christian Rousseau (Test-Achats),
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:
J. Decrop (CSC), F. Maes (ABVV), C. Rolin (CSC), D. Vandaele (FGTB),
- de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
I. Chaput (Fedichem), A. Deplae (UCM), A. Nachtergaele (Federatie Voedingsindustrie), M.-L. Semaille (Fédération Wallonne de l'Agriculture), G. Vancronenburg (VBO), P. Vanden Abeele (Unizo),
- de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten:
H. De Buck (Electrabel), F. Schoonacker (SPE),
- de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus:
M. Carnol (ULg), R. Ceulemans (UA), L. Helsen (KUL), D. Lesage (UG), J.-P. van Ypersele de Strihou (UCL), E. Zaccai (ULB).

Totaal: 32 van de 38 stemgerechtigde leden

Opmerking: Bij de werknemersorganisaties en bij de ontwikkelingsorganisaties is er één vertegenwoordiger nog niet aangeduid.

2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep productnormen vergaderde op 19 december 2006 en op 12 januari 2007 om het ontwerpadvies voor te bereiden.

3. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

- Prof. Luc LAVRYSEN (UGent, voorzitter van de werkgroep productnormen)
- Mevrouw Delphine MISONNE (Facultés Universitaires Saint Louis, vice-présidente du groupe de travail normes de produits)
- Mevr. Birgit FREMAULT (Verbond der Belgische Ondernemingen)
- De heer Fré MAES (ABVV)
- Dhr Joost VAN DEN CRUYCE (OIVO)
- Dhr Felix VAN EYCKEN (Agoria)

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

- M. Degallier (SPF Santé Publique et Environnement)

Secretariaat

J. De Smedt
S. Hugelier